

SANDRA URVAK

► Lee Reinula õhulised naistekampsunid.

◀ Meestekampsun Riina Tombergi kolleksioonist.

KAMPSUNID ja nende meretagused sugulased

Mai keskel toimus Viljandis rahvusvaheline käsitöökonverents "Traditsioonilised kampsunid Läänemere maades".

Idee kampsuneid põhjalikumalt tutvustada tekkis siis, kui kultuuriakadeemia lektor ja tekstiilikunstnik Riina Tomberg 2004. aastal Eesti Kunstiakadeemias kaitses magistritöö traditsioonilistest kampsunistest.

Pika uurimise tulemusena selgus, et mitmetel Eesti kampsunitel on ridamisi meretaguseid sõsaraid. See omakorda ärgitas tegema n-ö sugulaste kokkutulekut, selgitamaks välja, kuidas on ajavood seda nüüdseks argist eset ringi pillutanud.

Kampsunikonverentsi ettevalmistus kestis ligi aasta: nii Viljandi Kultuuriakadeemia kui Tartu Kõrgema Kunstikooli tekstiilitudengid uurisid lähemalt meie silmkoelist tekstiilipärandit: sellele toetudes valmisid moekollektsioonid, mis tulid esitlusele "OmaMoe" etendusel.

Eesti Rahva Muuseumi teadurkuraator Reet Piiri kogus kokku ja andis välja ERMi esemekogude põhjal koostatud ülevaate Eesti kampsunipärandist, kirjastus Eesti Loo-

meagentuur üllitas kordustrukina rahvusliku tekstiili õppejõu Riina Tombergi uurimuse "Vatid, troid, vamsad – silmkoelisi kampsuneid Lääne-Eesti saartelt".

Konverentsi teise päeva põhietekannete raames otsiti Läänemere-äärsete riikide traditsiooniliste kampsunite ühiseid juuri. Pea kõik esinenud käsitööuurijad ja teadlased Soomest, Rootsist, Norrast, Taanist, Shetlandilt ning Lätist olid ühisel seisukohal, et meie silmkoeliste kampsunite traditsioon sai alguse XVI sajandi Inglismaalt ekspordiartiklina välja veetud siidist kootud öökampsunistest, mida ajapikku hakati Põhjamaades kohalikest materjalidest järele kuduma.

Ka kampsuni funktsioon muutus ööpesust igapäevaseks rõivaesemeks. Kampsunite laialdast levikut võis täheldada eelkõige rannikuäärsetes piirkondades, kus kampsun oli meremeeste riietuse oluline osa. Nii võibki Kihnu "kuulikindla" kampsuni analooge leida Rootsi lääneranniku ja Fääri saarte rõivastuses.

Muhu meestekampsunid sarnanevad Norra ja Läti lääneranniku meremeeste rõivastusega. Sarnasusi leiame ka naistekampsunitel: Muhu naiste "nipiga vatid" on

väga sarnased Läti kuralaste kampsunitega, Ruhnu naiste valged koe-kirjalised kudumid meenutavad aga kõige enam sajanditetaguseid siidist öösärke.

Konverentsi kõige värvikam esineja oli Norra tekstiilidisainer ja -uurija Annemor Sundbo, kelle huvi silmkoeliste kampsunite vastu algas saatuse tahtel kaltsuhunnikust.

Nimelt soovis ta möödunud sajandi 80ndate alguses minna väiksesse Norra villavabrikusse praktikale. Omanik lubas ta vastu võtta tingimusel, et Annemorist saab vabriku omanik. Selle juurde kuulus ka taaskasutusse minev 17tonnine viljalaste rõivaesemete kuhil, mis lähemal vaatlusel osutus kultuuriajaloo ja kudumismustrite varaaidaks: see peitis endas ridamisi vanu ja haruldasi kampsunikatkeid.

Oma ettekandes näitas Annemor ilmekalt, kuidas vanad maalid ja fotod võivad muutuda kõnekateks uurimisallikateks. Kõrvutades neid räbalahunnikust leitud katketega, on tal õnnestunud rekonstrueerida hulk haruldasi ajaloolisi kampsuneid ja kasutada kogutud ainest uute toodete valmistamiseks.

AVE MATSIN